

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України,

національних меншин і міжнаціональних відносин

20 червня 2024 року

Веде засідання голова Комітету ЗАДОРЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вітаю всіх, хто в залі. Вітаю всіх, хто приєднався, хоча я їх особливо і не бачив, бо в мене очі ще не налаштовані. Так, ну, бачив. Олексій Олександрович, вас, Юрій Анатолійович, також не бачив.

БОЙКО Ю.А Доброго дня.

КУЗНЕЦОВ О.О. Доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас, шановні колеги, є кворум, тому засідання оголошую відкритим. Сьогодні планується розглянути два питання. Перший законопроект, з опрацювання якого комітет визначено головним, а також спеціальну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. А він у нас приєднаний, чи ще ні? Приєднаний, секретаріат.

Порядок денний всім був розісланий заздалегідь. Якщо немає заперечень, шановні колеги, то переходимо до голосування щодо затвердження порядку денного. Враховуючи змішаний формат засідання, звертаю увагу, що ті народні депутати, які знаходяться в залі, голосують шляхом підняття рук. А до народних депутатів, які приєдналися онлайн, я буду звертатися почергово і прошу кожного висловлювати свою позицію. Тож прошу голосувати за порядок денний.

Хто – за?

Зараз я швидесенько ставлю плюсики тим, хто тут у нас.

Юрій Анатолійович, прошу ваша позиція.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже.

Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пан Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую. На жаль, я не встиг. Тут в пробках застряг.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже.

Яковенко Євген Геннадійович. Немає.

Шановні колеги, 10 осіб – за. Тож затверджено. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду законопроекту, з опрацювання якого комітет визначено головним. Питання перше – проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення житлових прав внутрішньо переміщених осіб (реєстраційний номер 11281 від 21 травня 2024 року), поданий народним депутатом України Фроловим, він тут присутній, та іншими народними депутатами України.

Для представлення цього законопроекту ми запрошували на наше засідання ініціатора основного – народного депутата України Фролова Павла Валерійовича. Павло Валерійович, прошу вас до слова.

ФРОЛОВ П.В. Дякую, Андрій Вікторович. Дякую, шановні колеги.
Насправді це комітет не мого з колегами авторства, а це комітет від...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Законопроект.

ФРОЛОВ П.В. Да, да, законопроект від Тимчасової спеціальної комісії захисту прав ВПО та інших постраждалих, яка утворена в парламенті, яка представлена усіма депутатськими фракціями і групами в парламенті.

Надзвичайно важливий законопроект, це третій законопроект нашої комісії, але він, на мою думку, він найважливіший, тому що він спрямований на вирішення проблеми забезпечення житлом. За оцінками українських експертів близько 4 мільйонів українців, які повністю або частково втратили житло, а за оцінками міжнародних експертів, зокрема Світового банку це понад 3,4 мільйона українців повністю або частково втратили житло – це обсяг збитків 58, захмарні 58 мільярдів доларів.

Що передбачає цей законопроект? Він передбачає створення інформаційної бази даних у вигляді інтерактивної мапи усієї нерухомості в країні, яка може бути використана для проживання внутрішньо переміщених осіб. Запропонований конкретний порядок і механізм проведення такої інвентаризації, запропоновано утворити при ОВА, при обласних військових адміністраціях координаційні комісії, до яких увійдуть і відповідно представники Фонду держмайна, Мін'юсту і інші держоргани, які володіють реєстрами, райадміністрації, органи місцевого самоврядування по всіх територіях, і передбачено пооб'єктний обхід, передбачено створення необхідної... фотофіксація, якщо потрібно, відеофіксація, технічний стан. А також на рівні райадміністрацій будуть утворені також комісії, які також пооб'єктно пройдуть усю нерухомість, причому не лише державної і комунальної власності, а і за згодою також приватники можуть відкрити свої об'єкти для того, щоби бути доданими до цієї бази. Надалі ця інформаційна

база у вигляді інтерактивної карти, вона буде слугувати переселенцям для того, щоби вони вибирали, де би вони бажали проживати. А для органів влади, для органів місцевого самоврядування ця база буде слугувати для комунікації з міжнародними партнерами, з гуманітарними організаціями, з благодійними організаціями для того, щоби покращити технічний стан цих об'єктів і привести їх у належний стан, і розширити базу для проживання переселенців.

Також цей законопроект вносить зміни до Закону "Про оренду державного та комунального майна" і надає право державним і комунальним підприємствам, а також громадським благодійним організаціям, які створюють умови для проживання внутрішніх переселенців, для того щоби вони могли отримувати об'єкти державної комунальної власності у оренду без проведення аукціону і також за пільгову орендну плату, це ще зміни до прикінцевих положень. Крім цього... Закону про оренду. Крім цього цей закон вносить зміни до декількох законів, які регулюють питання освіти для того, щоби об'єкти освіти, які не використовуються за призначенням, тобто в освітньому напрямку понад 12 місяців, щоби вони надавалися також за пільговими умовами для розміщення, для розселення ВПО – внутрішніх переселенців.

Цей законопроект проговорений, розроблений, в нашій комісії утворена робоча група з питань забезпечення житлом. Було декілька засідань цієї робочої групи, ми запрошували, в нас були керівники або заступники п'яťох-шістьох міністерств, Фонд держмайна, тобто він проговорений, пророблений з усіма, і цю ідею, я вважаю, треба було робити раніше, але краще пізніше ніж ніколи. Тому це... Також ми в комунікації з міжнародними партнерами для того, щоби шукати кошти на створення цієї бази, на проведення цієї інвентаризації.

Так що це конче необхідний законопроект і я би просив вас, Андрій Вікторович, якщо комітет підтримає рекомендацію прийняття цього законопроекту, то якомога швидше на наступну пленарку подавати його

відповідно до рішення, тому що ми будемо вимагати його розгляду на найближчому пленарному засіданні і прийняття в першому читанні.

Дякую. Якщо є питання, готовий відповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Валерійович. Все зрозуміло.

Давайте я декілька таких от моментів, інформації щодо цього законопроекту.

ГНЕУ висловлює до законопроекту зауваження. У висновку є зауваження як загального характеру, так і окремо щодо внесення змін до кожного із законів. Особливо варто звернути увагу на їх думку на зміну до Закону України "Про дошкільну освіту". В даному контексті ГНЕУ наголошує на необхідності врахувати наступне. 06.06.2024 року парламентом був прийнятий новий Закон України "Про дошкільну освіту", який буде введений в дію через один рік з дня набрання чинності. Водночас Закон України "Про дошкільну освіту", до якого проектом пропонуються зміни, втратить чинність.

Міністерство фінансів України зазначає, що проект закону потребує доопрацювання, надання фінансово-економічних обґрунтувань та визначення джерел фінансового забезпечення додаткових видатків з державного бюджету.

Фонд державного майна України висловлює до законопроекту зауваження в частині пропонованих змін до законів України "Про оренду державного та комунального майна" та "Про місцеве самоврядування в Україні" і надає пропозиції щодо коректнішого їх викладення у проекті закону. Відповідно лист із пропозиціями фонду вам усім був надісланий разом з матеріалами до засідання.

Міносвіти і науки України надає до законопроекту зауваження та пропозиції та наголошує, що зміни до Закону України "Про дошкільну освіту" не підтримуються, оскільки відповідно до частини третьої статті 16 цього закону майно, яке є державною або комунальною власністю, земельні

ділянки, будівлі, споруди, обладнання тощо, придбання чи відокремлення якого призначено для здобуття дітьми дошкільної освіти, використовується виключно для роботи з дітьми.

Мінсоцполітики України надає законопроекту деякі пропозиції, але в цілому підтримує цю законодавчу ініціативу.

Багато зауважень надає Міністерство цифрової трансформації України, яке вважає, що законопроект потребує суттєвого доопрацювання.

Враховуючи, що висновки всіх органів, яких стосувався цей законопроект, у нас є, на засідання комітету ми запросили лише наше профільне міністерство. Для висловлення позиції щодо законопроекту запрошую до слова представника Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України пана Бруслика Олексія Юрійовича. Якщо ви присутній, прошу до слова.

БРУСЛИК О.Ю. Бажаю здоров'я, пане головуючий! Шановні народні депутати! Справді, цей законопроект опрацьовувався в межах співпраці з тимчасовою спеціальною комісією...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, вас не чути. Голосніше.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Трохи голосніше, бо тут дуже-дуже ледве-ледве чути.

БРУСЛИК О.Ю. Максимально голосно говорю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чути вже.

БРУСЛИК О.Ю. Бажаю здоров'я, шановний пане головуючий! Шановні народні депутати! Справді, ми співпрацювали з тимчасовою спеціальною комісією щодо опрацювання цього законопроекту. В цілому ми підтримуємо

дану ініціативу щодо формування відповідної інформаційної бази і проведення інвентаризації. Більше того, ми насправді в межах нарад, які під головуванням Ірини Андріївни проводяться по забезпеченню житлових прав внутрішньо переміщених осіб, надавали доручення відповідним обласним адміністраціям щодо проведення інвентаризації об'єктів, які можуть бути передані під житло для внутрішньо переміщених осіб, і відповідні робочі групи були там створені.

Щодо самого змісту законопроекту, то нещодавно нам на погодження надійшов від Мінінфраструктури законопроект про основні засади житлової політики, в якому вони визначають єдину інформаційну аналітичну житлову систему як цифрове рішення в цій сфері. Тому, власне кажучи, в певному сенсі, можливо, потрібно буде кореляція цих двох інформаційних продуктів, які буде пропонуватися в тому числі Мінінфраструктури, і тут потрібна їхня позиція з даного приводу.

У нас єдине таке технічне зауваження до законопроекту є, це яке стосується змін до Закону "Про оренду державного та комунального майна". В статтю 15 пропонується доповнити, що право на отримання в оренду державного та комунального майна мають державні та комунальні підприємства, громадські та благодійні організації, які забезпечують проживання внутрішньо переміщених осіб. Ми б пропонували, щоб викласти в іншій редакції, зазначивши, що державні та комунальні підприємства, громадські та благодійні організації для забезпечення проживання внутрішньо переміщених осіб, акцентувавши увагу на тому, що дані об'єкти, які можуть передаватися, вони будуть використовуватися саме для розміщення внутрішньо переміщених осіб, а не акцентувати увагу на виді діяльності тих чи інших державних, комунальних підприємств або організацій.

В цілому ми підтримуємо розгляд і прийняття вказаного законопроекту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, чи бажає хтось висловитися з питання цього законопроекту? Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М. Дякую, пане головуючий. І хочу подякувати пану Павлу Фролову, нашому колезі і голові тимчасової спеціальної комісії, до складу якої також входить декілька членів нашого комітету, і Руслан Горбенко, заступник голови комітету, і я, і Сергій Козир.

І скажу відверто, що робота Павла як голови комісії дійсно заслуговує великої подяки. В той час, коли прямі виконавці тих питань, якими займається тимчасова спеціальна комісія, а на жаль, вона займається не тільки розробкою законопроектів й аналітикою, там ситуації, – те, чим повинна займатися тимчасова спеціальна комісія, а вимушена ще й їздити по всій країні, проводити наради і стимулювати всіх від голів ОВА до центрів зайнятості, допомагати нашим людям. Прямою мовою, як звучить у нас назва комітету нашого – відстоює права наших людей. Тому, Павло, вам велика дяка за це. Я також гордий, що є членом тимчасової спеціальної комісії, до якої я вхожу. Дякую за цю ініціативу, це дуже важлива ініціатива.

Міністерство цифровізації, це ті, які не прийшли до нас минулого разу, ви пам'ятаєте, да, на комітет, потім Павло з тимчасовою комісією нашою проводили декілька днів тому дуже важливу конференцію по грошовій допомозі внутрішньо переміщеним особам, запрошували туди і представників також Мінцифри, Дії. Також тільки прийшлося посеред конференції дзвонити і просити, щоб все-таки вони прийшли, тому що повна зала міжнародників, а від Мінцифри ніхто не прийшов.

І зараз вони висловлюють якісь там свої зауваження, замість того, щоб за два з половиною роки проявити якусь ініціативу в цьому напрямку, в напрямку... в надважливому питанні. Я ще раз повторюю і це я говорю постійно, що після військових, після допомоги Збройним Силам України це, мабуть, друге все-таки питання на сьогодні в країні під час війни – це

мільйони внутрішньо переміщених осіб наших українців, за права яких ми повинні боротися і, слава богу, боремося разом з вами, з колегами по комітету.

Тому я не знаю хто там, які зауваження висказує, якщо там щось дійсно по ділу, то, я так розумію, будемо виправляти між першим та другим читанням. А в цілому прошу підтримати колег, вас усіх цю законодавчу ініціативу Павла Фролова та інших членів Тимчасової спеціальної комісії по захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

Да, велика дяка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Миколайович, за палку таку підтримку...

Ну, давайте.

ГОРБЕНКО Р.О. Я одну хвилину. Я теж підтримую цей законопроект, дуже важливий, це, я думаю, такий революційний законопроект. І ті зауваження, які я почув, це, мабуть, від тих людей, які нічого не хочуть робити для внутрішньо переміщених осіб. А так як ми розробляємо стратегію вже на десятиріччя, тому що у нас термін "внутрішньо переміщена особа – ВПО" вже існує понад 10 років і, дивлячись на ті масштаби і руйнування, які ворог завдає нашій інфраструктурі, я думаю, що відновлювати нам потрібно буде, ну, дуже багато років, да.

Тому, маючи таку базу, ми точно будемо знати де розміщати цих переселенців тимчасово для того, щоб потім надавати їм новозбудоване житло чи те житло, яке по сертифікатах вони будуть купувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслан Олександрович.

Давайте так, Павло Валерійович, ми ж тут не можемо регулювати, бо у нас Дмитро Валерійович уже підняв руку ще до того, як ви мені це... То давайте, може, виберемо якое. Давайте я надам йому слово зараз.

ФРОЛОВ П.В. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Без питань, без питань. Я просто регулюю в такий спосіб. Так що, шановні колеги, якщо є яке питання, ви піднімайте руку, я на вас дивлюся і дивлюся на екран.

Дмитро Валерійович, прошу до слова.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дуже дякую, пане голово.

Шановні народні депутати, присутні, ми офіційно направили мою позицію на засідання комітету, я підтримую прийняття даної законодавчої ініціативи. Я, дійсно, вважаю за потрібне підтримувати подібні зміни в законодавстві. Ми можемо дуже довго розмірковувати. Я би, дійсно, дуже хотів отримувати офіційно застереження з боку представників українського уряду, я розумію, що буде основне питання – недостатньо коштів, що недостатньо, я не знаю, політичної волі, можливо, у когось, але це питання треба піднімати. Зрозуміло, що це базис, не маючи якого ми не можемо навіть надати можливість нашим громадянам в той чи інший спосіб захистити свої права.

Максим Миколайович абсолютно правильно сказав, що по факту цей законопроект направлений на захист прав наших громадян. І я окремо хотів подякувати за організацію конференції, де піднімалось питання щодо зменшення числа ВПО, які отримують допомогу від держави на оренду житла. І моя представниця озвучувала цифру, що, за нашими даними, дуже велика кількість, йдеться про вже більше ніж 130 тисяч громадян України, які після того, як не змогли отримати таке фінансування від держави, просто взяли і, на жаль, повернулись на тимчасово окуповану територію України.

Щоб не продовжувалась така статистика, нам треба, щоб дії уряду були направлені на те, щоб громадяни ВПО, які втратили все на тимчасово окупованій території України, тут, на території, яка знаходиться під контролем українського уряду, відчували, що їм допомагають зараз і їм створюють передумови, щоб у них були повністю відновлені порушені права, в тому числі майнові права на житло.

Дуже дякую керівнику ТСК, пане Павло, ми з вами, дякуємо за дану законодавчу ініціативу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Павло Валерійович, будь ласка, вам слово.

ФРОЛОВ П.В. Шановні колеги! Дякую, Максим Ткаченко, Руслан Горбенко, Дмитро Лубінець. Сьогодні підтримали ваш звіт, заслухали, особлива подяка, що ви приходите до парламенту і доповідаєте щодо того, яка в нас ситуація з правами людей. Олексій Бруслик, також подяка за добрі слова.

Андрій Вікторович, декілька ремарок. Ви знаєте, це створюється все-таки на базі державних органів ця база, тому, звісно, ми не могли прописати, що це буде за кошти наших міжнародних партнерів. Звісно, там передбачене фінансування і з боку державного бюджету, і з боку міжнародних партнерів. Але, по-перше, не так багато це потрібно коштів, це все повноваження відповідних органів, які увійдуть до цих інвентаризаційних комісій, просто обійдуть об'єкти і створять, і накоплять цю інформацію, систематизують і зроблять. А, по-друге, як я вже казав, ми проводимо роботу стосовно того, щоби жодної копійки з державного бюджету на цю ініціативу, на реалізацію цієї ініціативи, не було створено.

Стосовно зауважень. Ви знаєте, коли у нас публічно, під час засідань і під час форуму, перший заступник Голови Фонду держмайна, з якими і з ним, і з представниками було проведено безліч узгоджень, безліч нарад,

безліч робочих груп. Кажуть, що, так, я підтримую цей законопроект, потім Фонд майна пише там якісь зауваження, або, наприклад, Міносвіти також каже, що які теж брали активну участь, і заступник міністра завжди приймав участь в наших робочих групах.

Ну, ви знаєте, теж таке зауваження, я зі всією повагою, що треба вносити зміни в той закон, який набере чинності в 2025 році в червні місяці. Ну, знаєте, ми цю базу маємо зробити її до осені і вже реалізувати, провести цю інвентаризацію. З таким зауваженнями, знаєте, куди можна рахувати, до 2025 року, то вже що з переселенцями буде до цього часу. І так само по-іншим зауваженням.

Тому, шановні колеги, з повагою, чиновники дуже красиво пишуть зауваження, можуть на декілька сторінок написати, але тут треба політична воля і цей законопроект може і в цілому прийматися, і реалізовуватися. Але з огляду на те, що дійсно там понаписували різні міністерства, давайте тоді за основу, в принципі, моя пропозиція, хоча тут немає питань до прийняття його в цілому, абсолютно ніяких питань, ми вже прокрутили з усіма. Чесно кажучи, може треба порадитись – порадьтесь, як ви приймаєте рішення, шановні члени комітету, стосовно того, яку рекомендацію давати.

Тому що тут немає часу вже на це, немає часу, треба вже започатковувати цю роботу. І, на жаль, дорученнями віцепрем'єр-міністра ми не зробимо цю роботу, ми не залучимо комунальну власність до цієї роботи, до цієї інвентаризації, ми залучимо приватників. Ми не зробимо цю базу, яка дійсно буде інструментом, механізмом і на мапі будуть бачити, які у нас є ресурси. Це важливо для того, щоби розуміти скільки нам треба коштів, які нам треба ресурси, кого нам треба залучати до цієї роботи.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Валерійович.

Сергій В'ячеславович, будь ласка, до слова.

КОЗИР С.В. Дякую, Андрій Вікторович, вибачаюсь, що змушений був поїхати, але дуже хочу вставити свою ремарку з цього приводу.

Перше. В рамках роботи нашого комітету, в рамках роботи Офісу омбудсмена давайте подумаємо, викличемо міністерства, які роблять зауваження, і спитаємо, в якій стадії вони протягом 10 років порушують права людини і зараз пропонують також порушити ці права людини ще до 2025 року.

Ми своєю роботою, зараз цим законопроектом ми робимо, в принципі, роботу, яку має виконувати виконавча гілка влади. І наш Комітет з прав людини точно не має права на всі ці речі. І коли там роблять якісь зауваження, хочу нагадати, ми ж всі йдемо в Європу і ми зараз працюємо для того, щоб прийняти всі європейські законопроекти, то хочу нагадати, що найголовніший комітет в розвиненому світі – це Комітет з прав людини.

Тому давайте, звертаюсь до всіх колег підтримати цей законопроект і трохи подивитися по сторонах, що країна для людей, а не люди для країни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій В'ячеславович.

Я думаю, що більше ніхто не має чого висловлюватись. Так що враховуючи ключову ідею цього законопроекту, котрою є забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом, зважаючи на предмети відання нашого комітету, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше, рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення житлових прав внутрішньо переміщених осіб (реєстраційний номер 11281 від 21.05.2024), поданий народним депутатом України Фроловим та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Друге, під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України, заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Горбенка Руслана Олександровича. Ви погоджуєтесь, так...

Тому прошу, шановні, визначатися. Голосуємо. Так, я спочатку переписую всіх тих, хто присутній. Методика опрацьована.

Юрій Анатолійович Бойко.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. Я – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги. 11 осіб – за. Рішення прийнято. Павло Валерійович, вітаємо вас.

ФРОЛОВ П.В. Дякую.

Прохання, щоб подати на наступне пленарне, щоб ми не втрачали час.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за участь в засіданні і за доповідь.

Переходимо до наступного питання: про спеціальну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо дотримання прав національних меншин (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України за період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2023 року. Дане питання розглядається відповідно до положень статті 232-3 Регламенту Верховної Ради України та статті 18 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини". Нагадую, що за результатами розгляду ми маємо зареєструвати проект постанови. Текст спеціальної доповіді вам був усім попередньо надісланий для ознайомлення.

Для детального представлення запрошую до слова Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Лубінця Дмитра Валерійовича. Прошу до слова.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дуже дякую, Андрій Вікторович.

Шановні народні депутати, шановні присутні, я не буду забирати багато часу. Хотів вкотре подякувати за те, що виноситься моя спеціальна доповідь на засідання профільного комітету.

Отже, шановні колеги, спеціальну доповідь ми підготували за результатами моніторингових візитів та інформації від центральних органів виконавчої влади, а також військових, військово-цивільних адміністрацій, наших розвідувальних органів, а також з інших каналів комунікації, які дають нам можливість отримувати інформацію з тимчасово окупованої території України. Дослідження нашого Офісу ми використали також при написанні цієї спеціальної доповіді.

Доповідь складається з чотирьох основних розділів та охоплює період з 24 лютого 22-го року до 31 грудня 23-го року. Розділ перший "Стан дотримання прав національних меншин (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації". Основна мета першого розділу – це показати позитивні результати реформи законодавчої бази щодо національних меншин (спільнот) як однієї із семи рекомендацій Європейської комісії Україні. Ми це зробили задля того, щоб показати нашим міжнародним партнерам, що за результатами наших моніторингових візитів ми бачимо, що Україна, на мій погляд, створила одну з найкращих систем захисту прав національних меншин, спільнот в Європі. Також ми хотіли звернути увагу на все ж таки деякі прояви дискримінаційного характеру, які у нас, на жаль, продовжують спостерігатись на території нашої держави, але скоріш вони носять характер такого вже виключення ніж системних прогалин.

Другий розділ. Ми висвітлили ситуацію на тимчасово окупованій території України щодо дій Російської Федерації, які порушують права національних спільнот та корінних народів. Ми окремо приділили увагу порушенню прав з боку Російської Федерації на життя, повагу до гідності, політичних та виборчих прав, примус до набуття громадянства, примусове переміщення та депортація громадян України, представників національних

спільнот корінних народів, незаконний призов людей до армії Російської Федерації. У доповіді також наводяться приклади порушення прав на мирні публічні зібрання, свободу вираження поглядів, економічних, соціальних прав, право людини на свободу, світогляду та віросповідання.

Ми в тому числі вкотре наголосили, що всі ці злочини РФ вчиняє ще з 2014 року. За нашими даними під російською окупацією перебувають більше ніж 3 тисячі 700 міст і сіл, в яких проживають в тому числі представники національних спільнот і корінних народів. І під окупацією опинилась значна кількість населених пунктів з компактним саме проживанням кримських татар, болгар, греків, ромів, турків, месхетинців. Під загрозою зникнення перебувають греки Приазов'я. На жаль, якраз та територія України, де традиційно проживали греки Приазов'я, вона станом на зараз практично повністю під тимчасовою окупацією Російської Федерації. Ми бачимо, як росіяни роблять все, щоб фактично стерти з мапи, етнологічної мапи України цю національну меншину.

Також ми зафіксували, що на тимчасово окупованій території України Російська Федерація створила 27 фільтраційних таборів і в'язниць, а також 7 в'язниць на території Російської Федерації. І представники національних меншин, які примусово евакуювалися, так названо евакуювалися, із зони бойових дій на сході України, обов'язково проходили через вищезазначені фільтраційні пункти пропуску. Найбільше таких пунктів в Донецькій та Луганській областях. І знову ж таки, коли Російська Федерація вивозила населення України, в тому числі і представників національних меншин, обов'язково вони зобов'язані були проходити так названу фільтрацію.

Щодо незаконного призову представників національних меншин до військових угруповань Російською Федерацією, ми зафіксували, що в Криму щонайменше призвали 26 тисяч 200 осіб, включаючи національні меншини і представників корінних народів. За нашими висновками, під час широкомасштабної агресії Російської Федерації цілеспрямовано призивались представники кримських татар у ході так названої часткової мобілізації.

Також нами зафіксовано порушення права на мирні публічні зібрання та свободу вираження поглядів. Представники національних меншин неодноразово долучалися до протесту проти російського вторгнення, блокування руху військової російської техніки у Запорізькій і Херсонській областях. Як наслідок, на жаль, практично всіх, не практично, а всіх організаторів та практично всіх, хто приймав в цьому участь, Російська Федерація свавільно, незаконно позбавила їх особистої свободи, багатьох кого незаконно засудила.

Також окремо ми дослідили порушення права людини на свободу світогляду і віросповідання. За нашими даними, лише на тимчасово окупованій території Криму Російська Федерація порушила стосовно кримчан понад сто кримінальних справ за релігійною ознакою, з них 17 проти представників Свідків Ієгови. Таке ж саме ми зафіксували і на тимчасово окупованій території в Луганській, Донецькій, Запорізькій, Херсонській областях. Взагалі один із наших висновків, що Російська Федерація робить все, щоб залишились виключно релігійні установи однієї конфесії – це московський патріархат православної церкви, всі решта або примусово закриваються, або, де є незгодні представники релігійних громад, їх затримують, засуджують у нас є випадки фізичного знищення.

Щодо освітнього процесу. Аналіз освітнього процесу на ТОТ демонструє фактично повну відсутність у навчальних планах окупованих територій освітніх закладів вивчення мов національних меншин. Тобто знову ж таки Російська Федерація, за нашими висновками, робить все, щоб спілкування відбувалось виключно на російській мові і самоідентифікували себе громадяни різних національних спільнот виключно як представники російської нації.

Росія порушує право нацменшин на збереження культурної спадщини та громадської діяльності. За даними, які ми отримали від Міністерства культури України, через дії Російської Федерації постраждало приблизно 2 тисячі об'єктів культурної інфраструктури, з них 306 руйновані повністю.

Дуже багато культурних центрів та осередків, створених етнічними спільнотами, не просто постраждали від ворожих обстрілів, вони були фізично розграблені російськими військовими. Також ми зафіксували, що культурні цінності вивозились і продовжують вивозитись на територію Російської Федерації.

Далі. Стан дотримання прав кримських татар як корінного народу в Україні в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України ми висвітлили в окремому розділі, де окрім кримських татар, представників кримських татар, ми дослідили порушення прав караїмів та кримчаків. Станом на 25 грудня 2023 року число політичних в'язнів, яких утримували на території Криму або Російської Федерації, становить 191 особу, з них 123 громадян та громадян України – це представники кримських татар. У нас, на жаль, є окремий список політичних в'язнів, яких Російська Федерація тримає в російських застінках, сумарний термін вироків, винесених за час війни кримським політв'язням, становить понад 915 років.

Переслідування окупаційною владою кримських татар, як і решти представників національних меншин, має системний характер. Ми зафіксували, що постійно відбуваються незаконні обшуки, залякування, примус до вчинення якихось дій. Також ми зафіксували, що близько 30 членів Меджлісу зазнали прямих утисків з боку Російської Федерації за роки окупації півострова. Також за цей період Російська Федерація фізично ліквідувала та переслідувала релігійні громади і відбулось закриття як мінімум 10 мечетей. Ми фіксуємо, що Російська Федерація системно порушує всі принципи міжнародного гуманітарного права і, на жаль, ця ганебна практика продовжується.

Щодо стану дотримання прав ромів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. Роми залишаються однією з найбільш уразливих соціальних груп в українському суспільстві. За даними громадських організацій, до 2023 року в Україні проживало від 200 до 400 тисяч ромів, серед них майже 30 тисяч не мають відповідних

ідентифікаційних документів, ці люди зіштовхуються з низкою обмежень. Ми це окремо дослідили, напрацювали рекомендації, я не буду на них зараз зупинятись. Я думаю, що представники виконавчої гілки влади можуть ознайомитись з ними в наших рекомендаціях.

Окремо ми як один з прикладів позитивної співпраці з Радою Європи описали наш пілотний проєкт, а саме документування ромів, які ми робимо на Закарпатті, як один з найкращих знову ж таки прикладів як українська держава захищає права ромської національної меншини.

Щодо рекомендацій. Я сьогодні дякую за те, що сьогодні вже шановні народні депутати згадували щорічну доповідь. На жаль, шановні народні депутати, вимушений визнати, що коли ми проводимо аналіз імплементації наших рекомендацій, ми фіксуємо, що невелика кількість рекомендацій, які, на мій погляд, можуть бути швидко імplementовані українським урядом, вони залишаються, на жаль, без дієвої реакції. У цій доповіді ми виклали 75 рекомендацій для органів влади та місцевого самоврядування.

І хотів зразу попросити шановних народних депутатів профільного комітету, щоб ми через якийсь час, хай це буде пів року, буде дев'ять місяців, щоб ми провели окреме, на окремому засіданні профільного комітету заслуховування представників виконавчої гілки влади і заслухали їх як вони виконують рекомендації Уповноваженого Верховної Ради України саме по цьому питанню.

Чому я виношу це вперше, піднімаю це вперше питання? Тому що перша спецдоповідь, яка стосується прав національних меншин, нами напрацьована, і це є один з семи обов'язкових пунктів, які Україна повинна імplementувати на шляху до вступу до Європейського Союзу. Тому я сподіваюся, що цей додатковий механізм, а саме заслуховування на засіданні профільного Комітету захисту прав людини в присутності шановних народних депутатів буде стимулювати представників українського уряду виконувати рекомендації, які я напрацював, і сподіваюся, вами буде... Я

напрацював спеціальну доповідь і сподіваюся, що цю спеціальну доповідь ви затвердите на сьогоднішньому засіданні профільного комітету.

Я розумію, що це непроста робота і я вкотре хотів би подякувати шановним народним депутатам, що ви як ніхто співпрацюєте зі мною, з нашою інституцією, з нашою командою. Ми не просто піднімаємо питання захисту прав наших громадян, а ми рухаємо країну вперед, робимо це разом. І дуже хочемо, дійсно, щоб ці питання ставали все більш і більш актуальними для представників українського уряду.

Дякую, шановні народні депутати. Готовий відповідати на запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановний Дмитро Валерійович.

Шановні колеги, чи є у когось запитання з приводу доповіді? Неллі Іллівна, будь ласка.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Ще раз доброго дня, Дмитро Валерійович. Власне, дякую за представлення цієї вашої доповіді. У мене достатньо таке специфічне питання, можливо, певним чином питання філософського характеру. Скажіть, будь ласка, в процесі підготовки цієї спецповіді чи були, скажімо так, вами ідентифіковані національні меншини, у яких зараз є запит, щоб їх додатково було визнано корінним народом в Україні?

Дякую.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую, шановна Неллі Іллівна.

Традиційно у нас є один запит від представників національної меншини – гагаузи. Я неодноразово з ними зустрічався, вони піднімають питання щодо визнання їх як четвертою групою, якщо можна так назвати, національною меншиною, яка повинна отримати офіційний статус корінного народу України. В чому є проблема? Коли ми приймали Закон про захист прав корінних народів України, тоді вже піднімалось це питання. Але з точки зору міжнародного гуманітарного права, якщо представники національної

меншини не мають материнської країни, вони можуть бути визнані як корінний народ. Там ще є низка підстав: це традиційне проживання на території держави в межах кордонів, це підтримка своєї культури, мови, своїх інших ідентичностей протягом багатьох років самостійно, і задля того, щоб держава на себе взяла додаткову відповідальність щодо захисту їхніх прав, їх і визнають корінними народами.

Щодо гагаузів, тоді ми не отримали, на жаль, жодної експертної думки, чи можемо ми гагаузів визнати корінними народами України. У них дійсно немає материнської країни, але на території Молдови є автономія гагаузів. І я до сих пір не отримав жодної офіційної експертної позиції з боку фахівців в міжнародному гуманітарному праві, чи можемо ми, дійсно маючи такий приклад, у гагаузів нібито є автономія, але немає все ж таки материнської країни, чи можемо ми їх визнати як корінним народом. Те, що по всіх інших підставам гагаузи, на мій погляд, дійсно підпадають під ознаки корінного народу України, вони дійсно є. Я готовий публічно це підтвердити, що гагаузи, на мій погляд, якщо буде врегульовано питання з автономною цією територією в Молдові, якщо це не буде визнано як материнська територія, то, безумовно, ми повинні це зробити.

Дякую, пані Неллі, за ваше запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій В'ячеславович Козир, будь ласка.

КОЗИР С.В. Дякую, Андрій Вікторович.

Ну тут у мене питання як пропозиція більше, підтримую. По-перше, дякую, Дмитро Валерійович, за вашу роботу і за ту доповідь, яку сьогодні ми почули і в стінах Верховної Ради, і зараз. Дійсно, системна і правильна робота. Я впевнений, що я від себе як член комітету точно бачу цю роботу і вона мені подобається. Є пропозиція, Андрій Вікторович, підтримуючи пропозицію Дмитра Валерійовича, давайте попрацюємо в синергії – комітет і Офісом омбудсмена – саме по виконавчій гілці влади і по правам людей,

тому що дійсно дуже багато питань, які зараз в часи цієї війни, вони просто порушуються і порушуються, ми розуміємо, коли вони порушуються там країною-агресором або умовами, які вони створили, саме коли вони порушуються там, умовно, бюрократичною машиною, то потрібно на це реагувати і як комітет впливати на ті рішення і висновки, які є.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич, будь ласка.

ЧИЙГОЗ А.З. Я хочу відреагувати на питання нашої Неллі Яковлевої. Ну, в цьому питанні більше йде така спекуляція, знаєте, я теж багато зустрічався, там декілька разів, ще до прийняття Закону про корінні народи, розумієте, на основне питання я так і не зміг отримати відповідь. На території Молдови існує не культурна національна автономія Гагаузія, а територіальна національна автономія. При такій дійсності неможливо претендувати на окремий статус на території України. Це перше. По-друге, немає історії, як вже й казав наш Уповноважений, тих аспектів основних, які мають дати право на території України мати статус корінного народу.

Є ще одне звернення, я хочу про нього сказати, тому що це буде неправда, коли там тільки гагаузи звертаються. Є окремі групи серед наших греків і є невелика така група, яка до мене звернулася, я підготував їм відповідь, які хочуть себе вважати урумами. Тобто дійсно уруми, урумські греки, вони етнічно мають відношення до кримськотатарського народу, але вони є частина нашого народу. Караїми і кримчаки є окремий етнос, який і входить в перелік корінних народів, але уруми – це є наша частина нашого народу. Тому в цих питаннях головне – уникати оцих спекуляцій. Тому що, скажемо так, є політичні деякі ігри навколо цих питань і треба нам ці питання, акумулювати навколо цього увагу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ахтем Зейтуллаєвич.

Дмитро Валерійович, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я дуже швидко хотів би прокоментувати. Я дякую Ахтему Зейтуллаєвичу за цей коментар. Якраз як представник етносу, якраз ми себе і причисляємо, греки Приазов'я, вони дійсно є вихідцями з Криму, була навіть наша етнічна мова, так, урумська, уруми, румеї – дві мови. Але в чому... я сам особисто приймав участь в дискусіях, і греки Приазов'я, звертаючись до мене, казали, чому ви не піднімаєте питання, щоб нас було визнано корінними народами? Я навіть не хотів це окремо сьогодні піднімати, але Ахтем Зейтуллаєвич підняв, то я прокоментую.

Я сказав про те, що ми в свій час, не ми особисто, а там хто приймав рішення, ми тоді зробили помилку, бо ми себе причислили до греків. Різниця, абсолютно правий Ахтем Зейтуллаєвич, різниця між кримськими татарами і урумами, які вийшли з Криму в релігію, мова була однакова, навіть традиції, у нас і зараз спостерігаються дуже споріднені ознаки монокультурності. Але була різна релігія: кримські татари – мусульмани, уруми були християнами. Але як тільки після отримання незалежності України етнос урумів себе визнав як не просто уруми, які вийшли, а мають давнє-давнє грецьке коріння, і ми себе причислили до греків, до греків Приазов'я, автоматично в нас такої підстави немає зараз претендувати на офіційний статус корінного народу, тому що є тоді материнська держава Греція.

Отут треба надати належне, що Греція як країна, яка підтвердила, що, дійсно, це є вихідці зі стародавніх греків, вони запустили дуже багато програм підтримки греків Приазов'я. Ці програми діють, на жаль, зараз вони набагато менші по розмірах, але це зрозуміло, дуже багато греків евакуювалися з півдня Донецької області напряму в Грецію. Тому цей етнос, на мій погляд, як би я не відносився чутливо до цього питання, але з юридичної точки зору, з професійної точки зору у урумів, у греків Приазов'я

немає підстав, юридичних підстав претендувати на статус корінного народу України, тому що є Греція як материнська держава.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Ще, будь ласка, Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Дякую, пане голову.

Дмитро Валерійович, дуже швидко. Дякуємо за сьогодні, дякуємо за всі звіти і у нас на комітеті, і в стінах парламенту. Дуже чекаємо на звіт по правах і, на жаль, по порушенню прав внутрішньо переміщених осіб. І от до того, що ви запропонували провести у нас в комітеті, я так розумію, я трішки прослухав, вибачаюся, ви мали на увазі по національних спільнотах, да, по нацменшинах, але, якщо можна, щоб ми там також і затронули тему, по якій ми також з вами плідно співпрацюємо – тему внутрішньо переміщених осіб.

Велика дяка і хочу ще раз, користуючись можливістю, і тим паче ми сьогодні наживо зібралися в комітеті, і присутні не тільки ви в Zoom, а і Мінреінтеграції, хочу подякувати вам за роботу ваших регіональних представництв і попросити все-таки максимального контролю, щоб ці представники ваші, вони були максимально автономні та незалежні від обласних військових адміністрацій, тому що саме обласні військові адміністрації займаються правами внутрішньо переміщених осіб і займаються їх, давайте так відверто, скажемо так, життям цих людей на території, туди, куди вони переїхали, а ваш представник і його офіс, вони повинні саме контролювати от дотримання всіх цих прав і так далі. У вас і так по цьому все більш-менш окей, але максимально, щоб ще ви додали, як то кажуть, свої установки до всіх цих регіональних представників.

Дякуємо і дякую за зараз все-таки про нацменшини, про нацспільноти. Дякую за знайомство від вас з головою Ради національних спільнот з паном Ашотом Дадікоєвичем, і ми співпрацюємо також як члени комітету.

Пане Андрію, хочу вам також доповісти, у нас було декілька зустрічей, ми зустрічалися з Радою національних спільнот, з якої, ще коли працював пан Дмитро, почалася активна робота нашого комітету, були виїзні моніторингові візити, і ми з Русланом Горбенком, Сергієм Козирем, з ними вже декілька зустрічей також провели от під час війни, дуже гарні і порядні люди, і я думаю, що на якесь засідання також може потрібно було б запросити голову цієї ради і також познайомитися всім нам, хто ще не знайомий, і поспілкуватися.

Дякую. Гарного дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Валерійович, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я дуже швидко хотів би відреагувати.

Дуже дякую, Максим Миколайович. Дивіться, я чітко розумію, що наша інституція є абсолютно незалежною. І єдиний орган державної влади України, з яким я співпрацюю, – це український парламент. Всі решта органів ми контролюємо.

Якщо у вас є сигнали, ви знаєте, як я до цього відношуся, якщо у вас є сигнали щодо не незалежності моїх представників, будь ласка, передавайте такі сигнали мені, ви побачите, як максимально швидко я наводжу порядок, в тому числі через кадрові зміни. Дуже важливо, щоб дійсно мої представники на місці залишалися незалежними від місцевих органів влади і обласних військових адміністрацій.

І так само мій прямий посил, я це робив публічно і не публічно, вони знають, що коли приїжджають народні депутати, то це єдині представники органу, з яким ми співпрацюємо і разом робимо спільну роботу. Я ніколи не забуваю, що я здійснюю саме парламентський контроль, функції парламентського контролю. Всі решта, повірте, як тільки хтось з моїх представників забуде от про цю незалежність і про нашу основну функцію, вони точно будуть змінені.

Дуже вам дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Сподіваюсь, що більше запитань немає. Так? Підтримую вас з пропозицією і обіцяю вам, що у разі затвердження цієї доповіді Верховною Радою України ми обов'язково заслухаємо в рамках контрольної функції органи державної влади. Дякую вам, Дмитро Валерійович.

Але хочу звернути увагу також, що деякі зазначені у доповіді рекомендації не є актуальними на цей час, оскільки певні нормативно-правові акти, рекомендовані в доповіді для прийняття, вже прийняті. Звісно, відповідно до законодавства комітет не може втручатися в текст доповіді, оскільки це все ж таки спеціальна доповідь саме уповноваженого, тобто він викладає в ній саме своє бачення, а ми лише заслуховуємо і реєструємо власну постанову. Але при підготовці наступних таких документів прошу вас, шановний Дмитре Валерійовичу, щоб виконавці все ж таки більш ретельно перевіряли текст перед відправкою в парламент, щоб не змушувати парламентарів голосувати за неактуальні моменти.

Тож, колеги, керуючись положенням статті 232.3 Регламенту Верховної Ради України, статті 18 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", пункт 1 частини першої статті 15 та пункту 4 частини першої статті 25 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" ставлю на голосування наступне рішення.

Перше. Взяти до відома спеціальну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо дотримання прав національних менших (спільнот) та корінних народів в умовах збройної Російської Федерації проти України за період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2023 року.

Друге. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання питання про розгляд спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради

України з прав людини щодо дотримання прав національних менших (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України за період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2023 року.

Третє. Внести на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про спеціальну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо дотримання прав національних менших (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України за період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2023 року та рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду прийняти її в цілому.

Четверте. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України виступаючим від комітету з цього питання визначити народного депутата України голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича. Прошу, шановні колеги, голосувати.

Юрій Анатолійович Бойко.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пане Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. Козир – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чийгоз Ахтем Зейтуллаєвич.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 11 осіб – за. Рішення прийнято.

Розділ "Різне" у нас. На минулому засіданні у мене запитували з приводу долі законопроекту 11017. Так що я хочу проінформувати, що Президент його підписав. Так що наша доля поліпшилася в цьому сенсі.

Чи є у когось... Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М. Дякую.

Декілька питань, шановні колеги. Перше питання, я хотів би звернутися до голови і до секретаріату, і до нашого комітету з питанням як процедура проходить і як так вийшло, що був розписаний законопроект, те, що я писав вам, пан Андрій, ви пам'ятаєте, да, в особисті, законопроект 11161 – це основний комітет – комітет Наталухи Дмитра, економічний комітет, автори там Герасимов Артур і інші колеги. Питання стосується внутрішньо переміщених осіб, питання деокупованих... вибачте, тимчасово

окупованих територій, але головним все-таки був визначений комітет Наталухи, ми стояли першими в переліку інших комітетів, які були нижче.

По-перше, я не знаю, хто там розподіляв і чи, дійсно, там комітет Наталухи повинен був бути основним, скоріше за все, мабуть, так, якщо так розподілили, то керівництво парламенту, я так розумію, це вирішує по суті законопроекту, але все ж таки тематика чітко нашого комітет і як мінімум він повинен був розглядатися на засіданні у нас як неголовного комітету.

І тим паче, ще раз кажу, я подивився, там п'ять чи шість комітетів написано інші і перший нас стоїть, тобто Задорожний, прізвище ваше і так далі, і так далі, але його чомусь не було у нас на засіданні, хоча, ще раз кажу, от ми сьогодні багато обговорюємо питання внутрішньо переміщених осіб і дякую за підтримку законопроекту Павла Фролова від нашої ТСК, але це дуже важливе все те, що він сьогодні виніс і всі ми, і все те, що ми проговорюємо, але отой законопроект, який був тоді розглянутий без нас і прийнятий вже в першому читанні, повірте, кажу вам як людина з тимчасово окупованих територій, це мегаважливий законопроект сьогодні для мільйонів людей і для... в цілому для нашої країни, але чомусь він пройшов без нас. Як-то кажуть, розчарування в цьому питанні велике і у мене, і у інших колег, от ми обговорювали і з Русланом, і з Сергієм, також з переселенцями. Це було перше питання. І в цілому достатньо, все, не буду займати час.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Миколайович, я вже намагався вам і в есемесі відповісти на це запитання. Якби ми відслідковували початковий рух цього законопроекту, ми могли б певною мірою впливати на те, щоб керівництво Верховної Ради розписало його на нас. Я не розумію, в який спосіб воно відбувається і чому так сталося, і відповіді на це питання нема.

ТКАЧЕНКО М.М. Дивіться, я ж за... це не претензія до вас, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я просто вам пояснюю.

ТКАЧЕНКО М.М. Це запитання до всіх: до голови, до секретаріату і в цілому до парламенту, розумієте. Тому погано, ГНЕУ, вибачте, умнічає і розказує нам про законопроект Павла Фролова, розумієте, а при цьому ГНЕУ краще би, там чи інша якась, може, там це не задача ГНЕУ, а задача усього іншого отого великого секретаріату, да, який працює у нас і є, скажемо так, нашими помічниками, да, народних депутатів і керівництва парламенту, так от краще б вони це врегулювали би питання і якоесь все-таки, якщо воно стоїть, що повинно бути на розгляді інших комітетів. Тим паче, я ж кажу, там тема сто відсотків наша, розумієте. Якраз тут не про політику, не про те, що там Артур Герасимов чи ще щось, да, коли це йде про допомогу людям, тут точно не про політику.

ГОРБЕНКО Р.О. Є пропозиція, шановний пан головуючий, шановні колеги. А якщо наш секретаріат направить на Апарат Верховної Ради якраз ті запити, які озвучив Максим Миколайович, чому минув цей законопроект наш комітет, по-перше. А по-друге, взагалі дійсно цікаво, чому там головним комітет був визначений комітет Наталухи?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Світлана Олександрівна, будь ласка.

ФЕДОРОВА С.О. Бо там основний законопроект, куди вносяться зміни, це не законопроект нашого комітету. Це законопроект про прийняття ...*(Не чути)*, які відносяться до Комітету з питань економічного розвитку. *(Не чути)* Тому вони головні, це їх профільний законопроект. Бо це не в наш закон вносяться зміни, а в їх закон вносяться зміни.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він по суті виглядає як наш ...

ТКАЧЕНКО М.М. *(Не чути)*

ФЕДОРОВА С.О. Так, там зміни йдуть...

ТКАЧЕНКО М.М. Окей, я сказав же ж, вибачте. Визнали його головним, окей, не будемо з цим сперечатися, тим паче, да, що там це не новий законопроект, а це... Але все-таки, ну от...

ФЕДОРОВА С.О. Там дуже специфічний профільний закон...

ТКАЧЕНКО М.М. Дивіться, друзі, ми величезну кількість сьогодні, да, у нас не було, доповідь пана Дмитра – це не законопроект, да, а в нас зазвичай, ви ж пам'ятаєте, один головний і три там неголовні... То єсть я от згадую, да, повірте, ми таке розглядаємо, буває, на засіданнях і пам'ятаю, що там якийсь один законопроект ми розглядали щось хвилин 45 саме про...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тому я і сказав, Максим Миколайович, що є конкретика, але відповіді у мене на це питання нема. Треба ловити ...*(Не чути)*

ТКАЧЕНКО М.М. От якщо можна, те, що пропозиція Руслана Олександровича, якщо можна, пане Андрію, внесіть задачу секретаріату. Давайте дізнаємося і як вообщє це происходит, ну так вообщє алгоритм.

ГОРБЕНКО Р.О. Надати запит на Апарат Верховної Ради, чому цей законопроект, окей, наш комітет не є головним, але минув наш комітет при розгляді цього законопроекту?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, Руслан Олександрович.

Дмитро Валерійович, у вас щось є, я бачу, так?

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я єдине що, хотів подякувати шановним народним депутатам за підтримку, повну підтримку чергової спеціальної доповіді. І побажати продовження дуже позитивної тенденції проведення офлайн засідань. Дуже дякую, що повернулися до цього формату.

Єдине що, хотів попросити, пане голову, дайте, будь ласка, розпорядження секретаріату заздалегідь повідомляти мене про засідання офлайн, я би сьогодні з задоволенням фізично був поруч з вами.

Дуже вам дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Без питань, ми все зробимо. Все буде добре, Дмитро Валерійович, будемо раді вас бачити. Дякуємо за участь в засіданні комітету і за доповідь таку розлогу. Дякую дуже.

Шановні народні депутати, у нас порядок денний вичерпаний. Всім дякую.

Але зауважити хотів. Шановні колеги, звертаю увагу, що деякі засідання комітету у нас, можливо, будуть проходити...